

पाठ - 3

डिजीभारतम्

अभ्यासः

Q1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत-

- (क) कुत्र "डिजिटल इण्डिया" इत्यस्य चर्चा भवति?
- (ख) केन सह मानवस्य आवश्यकता परिवर्तते?
- (ग) आपणे वस्तूनां क्रयसमये केषाम् अनिवार्यता न भविष्यति?
- (घ) कस्मिन् उद्योगे वृक्षाः उपयुज्यन्ते?
- (ङ) अद्य सर्वाणि कार्याणि केन साधितानि भवन्ति?

Answer. (क) सम्पूर्णविश्वे

(ख) कालपरिवर्तनेन

(ग) रूप्यकाणाम्

(घ) कर्गदोद्योगे

(ङ) चलदूरभाषायन्त्रेण

Q2. अधोलिखितान् प्रश्नान् पूर्णवाक्येन उत्तरत-

- (क) प्राचीनकाले विद्या कथं गृह्यते स्म?
- (ख) वृक्षाणां कर्तनं कथं न्यूनतां यास्यति?
- (ग) चिकित्सालये कस्य आवश्यकता अद्य नानुभूयते?
- (घ) वयम् कस्यां दिशि अग्रेसरामः?

(ड) वस्त्रपुटके केषाम् आवश्यकता न भविष्यति?

Answer. (क) प्राचीनकाले विद्या श्रुतिपरम्परया गृह्यते स्म।

(ख) संगणकस्य अधिकाधिकप्रयोगेण वृक्षाणां कर्तनं न्यूनतां यास्यति।

(ग) चिकित्सालये रूप्यकाणाम् आवश्यकता अद्य नानुभूयते।

(घ) वयं डिजीभारतम् इत्यस्यां दिशि अग्रे सरामः।

(ड) वस्त्रपुटके रूप्यकाणाम् आवश्यकता न भवति।

Q3. रेखांकितपदान्यधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

(क) भोजपत्रोपरि लेखनम् आरब्धम्।

(ख) लेखनार्थम् कर्गदस्य आवश्यकतायाः अनुभूतिः न भविष्यति।

(ग) विश्रामगृहेषु कक्षं सुनिश्चितं भवेत्।

(घ) सर्वाणि पत्राणि चलदूरभाषयन्त्रे सुरक्षितानि भवन्ति

(ड) वयम् उपचारार्थम् चिकित्सालयं गच्छामः?

Answer. (क) भोजपत्रोपरि किम् आरब्धम्?

(ख) लेखनार्थं कस्य आवश्यकतायाः अनुभूतिः न भविष्यति?

(ग) कुत्र कक्षं सुनिश्चितं भवेत्?

(घ) सर्वाणि पत्राणि कुत्र चलदूरभाषयन्त्रे सुरक्षितानि?

(ड) वयं किमर्थं चिकित्सालयं गच्छामः?

Q4. उदाहरणमनुसृत्य विशेषण विशेष्यमेलनं कुरुत-

यथा – विशेषण विशेष्य
संपूर्ण भारते

(क) मौखिकम्	(1) ज्ञानम्
(ख) मनोगताः	(2) उपकारः
(ग) टंकिता	(3) काले
(घ) महान्	(4) विनिमयः
(ङ) मुद्राविहीनः	(5) कार्याणि

Answer. (क) मौखिकं ज्ञानम्

(ख) मनोगते काले

(ग) टंकितानि कार्याणि

(घ) महान् उपकारः

(ङ) मुद्राविहीनः विनिमयः

Q5. अधोलिखितपदयोः सन्धिं कृत्वा लिखत-

पदस्य + अस्य

तालपत्र + उपरि

च + अतिष्ठत

कर्गद + उद्योगे

क्रय + अर्थम्

इति + अनयोः

उपचार + अर्थम्

Answer. पदस्यास्य तालपत्रोपरि चातिष्ठत कर्गदोद्योगे क्रयार्थम् इत्यनयोः उपचारार्थम्

Q6. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितेन पदेन लघु वाक्य निर्माणं कुरुत-

यथा	-	जिज्ञासा	-	मम मनसि वैज्ञानिकानां विषये जिज्ञासा अस्ति
(क)		आवश्यकता	-	
(ख)		सामग्री	-	
(ग)		पर्यावरण	-	
		सुरक्षा	-	
(घ)		विश्रामगृहम्	-	

Answer. (क) आवश्यकता - अद्यतने काले चलदूरवाण्याः आवश्यकता सर्वैरपि अनुभूयते।

(ख) सामग्री - रन्धनार्थं सामग्री आपणतः आनेतव्या।

(ग) पर्यावरणसुरक्षा - पर्यावरणसुरक्षायै अस्माभिः जागरूकैः भाव्यम्।

(घ) विश्रामगृहम् - सम्प्रति विश्रामगृहेषु प्रायशः डेविट्-कार्डमाध्यमेन रूप्यकाणि प्रदीयन्ते।

**Q7. उदाहरणानुसारम् कोष्ठकप्रदत्तेषु पदेषु चतुर्थी प्रयुज्य रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत-
यथा - भिक्षुकाय धनं ददातु। (भिक्षुक)**

(क) ..... पुस्तकं देहि। (छात्र)

(ख) अहम् ..... वस्त्राणि ददामि। (निर्धन)

(ग) ..... पठनं रोचते। (लता)

(घ) रमेशः ..... अलम्। (सुरेश)

(ङ) ..... नमः। (अध्यापक)

Answer. (क) छात्राय पुस्तकं देहि।

(ख) अहं निर्धनाय वस्त्राणि ददामि।

(ग) लतायै पठनं रोचते।

(घ) रमेशः सुरेशाय अलम्।

(ङ). अध्यापकाय नमः